

G. Cuyt

GALLO-ROMEINSE EN MIDDELEEUWSE HOUTBOUWSPOREN TE WIJNEGEM

In vorige afleveringen van *Conspectus* (*Arch. Belg.* 247, 60-64 en 253, 61-64) behandelden we reeds de houtbouwsporen van twee Gallo-Romeinse en enkele middeleeuwse gebouwen op de *Steenakker* te Wijnegem (Antw.), aan het licht gekomen tijdens het systematisch onderzoek uitgevoerd door de A.V.R.A. in samenwerking met de N.D.O.

De opgravingen van 1983 resulteerden in de volledige afwerking van de grote bijna vierkante Gallo-Romeinse houtbouwconstructie. Buiten enkele paalgaten, die mogelijk wijzen op afdaken langs de binnenzijde van de wanden, en enkele kleine kuiltjes met Gallo-Romeinse aardewerkscherven, kwamen geen noemenswaardige grondsporen aan het licht die de interpretatie van het geheel zouden kunnen vergemakkelijken. Vergelijkbare constructies van die aard uit de Romeinse tijd zijn (nog) niet gekend, zodat een agrarische functie de meest plausibele blijft: een kraal voor het vee, open in het midden, met hoogstens hier en daar een afdak langs de wanden en met een overdekte aanbouw aan de zuidelijke hoek.

Vermeldenswaard is wel de vondst van nog eens dertien Romeinse munten, gevonden binnen het 'vierkant', verspreid over een tamelijk kleine oppervlakte. Deze reeks gaat van Augustus tot Septimius Severus (o.a. 6 *asses* van Augustus) en brengt het totaal aantal munten op deze situs op 48, waarvan 42 gevonden binnen het grote 'vierkant', een merkwaardig gegeven dat in onze interpretatie van het geheel als veekraal nog geen juiste plaats gevonden heeft. Bij deze laatste reeks munten kwamen ook enkele *fibulae* aan het licht en (fragmenten van) een 5-tal bronzen armbanden (fig. 69, 1-4). De grondige studie van alle (paal-)kuilen zal moeten uitwijzen of we in het licht van de vondst van deze voorwerpen misschien aan het complex geen andere – commerciële? – functie moeten toekennen.

Ten westen van de Gallo-Romeinse gebouwen werden de houtbouwsporen waargenomen van een middeleeuwse bewoningskern uit de 12^e eeuw met een woonhuis, een bijgebouw (stal of schuur?), een zgn. graan- of hooispijker, een waterput en een nog maar gedeeltelijk opgegraven gebouw.

Het drieschepige woonhuis (fig. 70, B en fig. 71) is vrij groot (13 x 26 m voor zover vastgesteld) en biedt enkele interessante bijzonderheden. Dat het hier wel degelijk om een woonhuis gaat, wordt bewezen door een centraal gelegen ondiepe kuil met verbrandingsresten, die als haard kan aangezien worden (fig. 70, B 1).

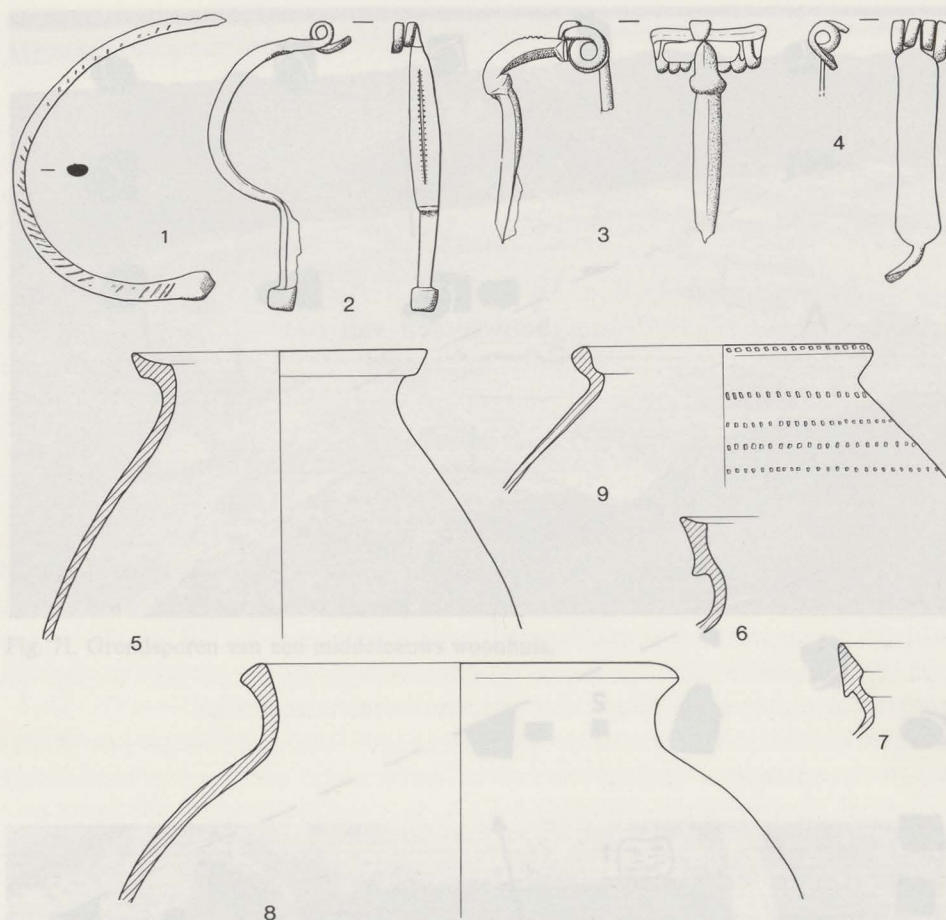

Fig. 69. Romeinse (1-4) en middeleeuwse vondsten te Wijnegem. S. 1/3.

De oversnijdingen van de paalkuilen wijzen op twee bouwfases. Brand betekende het einde van de 2^e bouwphase: alle oversnijdingen waren gevuld met brokstukken verbrande huttenleem met takindrukken, afkomstig van de met leem bestreken vlechtwanden. Een ingang durven we veronderstellen in de noordelijke lange zijde, tegenover de haard (fig. 70, B, 2). Alleszins is een ingang in de westelijke korte zijde weinig waarschijnlijk, en wel door de aanwezigheid van twee dichtbij elkaar staande palen. Dit verschijnsel is ook kenmerkend voor de huizen van hetzelfde type, ontdekt te Dommelen (Valkenswaard, Ned.) (44).

Samen met het éénschepige bijgebouw (fig. 70, A) vertoont het woonhuis een grondplan dat sterk aanleunt bij de zgn. bootvormige boerderijen, een type

⁴⁴ H. VAN REGTEREN ALTENA, De middeleeuwse nederzettingen op de Kerkackers bij Dommelen, *Bijdragen tot de studie van het Brabants Heem* 22, 1982, 114-124.

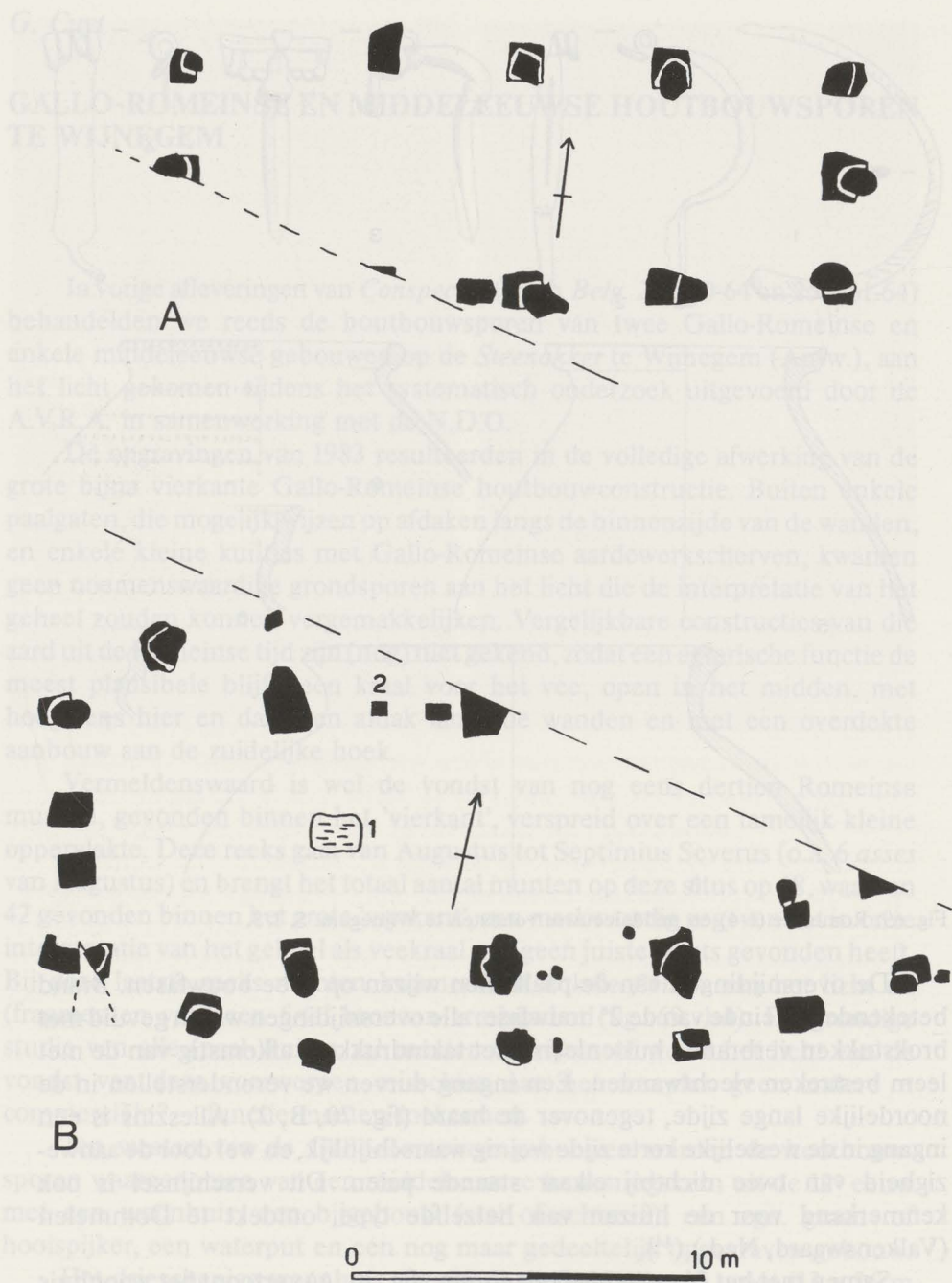

Fig. 70. Plattegronden van middeleeuwse houten gebouwen.

Fig. 71. Grondsporen van een middeleeuws woonhuis.

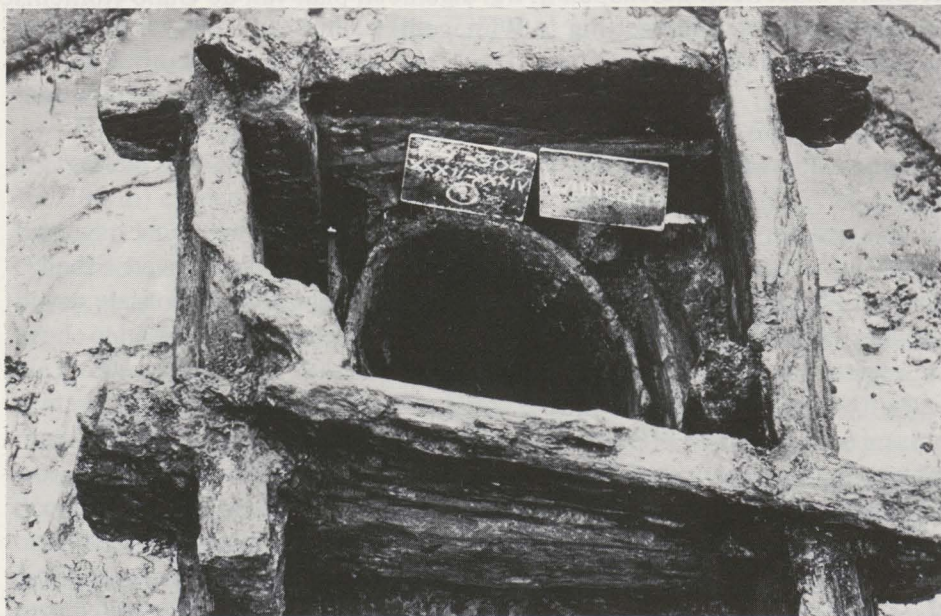

Fig. 72. Middeleeuwse waterput.

dat algemeen verspreid was in Noordwest-Europa van de 9^e tot de 12^e eeuw. Dit type is tot hiertoe in België alleen waargenomen in Neerharen (*Arch. Belg.* 247, 70-74; fig. 37, 23).

De waterput bestond uit twee delen (fig. 72). Het onderste gedeelte was een uitgeholde eikehouten boomstam (ca. 1,5 m lang). Het gedeelte erboven was een bekisting van horizontale eiken balken die in mekaar pasten door middel van uitgezaagde inkepingen aan de uiteinden. De meeste balken waren gekloofd en verder met de dissel bewerkt; sommige waren gezaagd. Van de vier verticale hoekbalken waren er nog maar drie *in situ* aanwezig; op de plaats van de vierde werd een paalgat waargenomen, zodat mag aangenomen worden dat men na het dichtslibben van de waterput het grootste gedeelte van het hout gerecupereerd heeft. De bekisting zat onderaan door middel van spieën geprangd rond de boomstam. Bepaalde details aan sommige balken doen het vermoeden rijzen dat het hier een secundair gebruik betreft en dat de balken tevoren misschien deel uitgemaakt hebben van een dakgebinte.

Het schervenmateriaal uit de waterput levert een datering in de 12^e eeuw: scherven van naar Pingsdorftraditie rood beschilderd aardewerk, Andenne-aardewerk (o.a. zgn. manchetvormige randen) (fig. 69, 5-7), Paffrath-aardewerk (fig. 69, 8) en grijs aardewerk met radstempelversiering (fig. 69, 9). De balken van de waterput zijn echter zo goed bewaard dat dendrochronologisch onderzoek een nauwkeuriger datering zal kunnen opleveren.

Het is te betreuren dat de pas aangelegde ring rond Wijnegem dwars doorheen dit zo belangrijk archeologisch site gaat, en aldus een te aanzienlijk definitief hiaat heeft geschapen in het algemeen plan van de Gallo-Romeinse en middeleeuwse nederzetting te Wijnegem.